

CORPORATE GOVERNANCE V KONTEXTE REGULÁCIE V POISŤOVNÍCTVE

CORPORATE GOVERNANCE IN CONTEXT OF INSURANCE REGULATION

KATARÍNA IZÁKOVÁ^a, JANKA GROFČÍKOVÁ^a

katarina.izakova@umb.sk, janka.grofcikova@umb.sk

^a Matej Bel Univerzity, Faculty of Economics, Department of Finance and Accounting, Tajovského 10 Banská Bystrica 975 90 Slovakia

Abstract

In order to reach financial stability, the European Union creates specific conditions in terms of provision of financial services and products that will ensure a safe and trustworthy environment in the financial market. One such condition is also the regulation in the EU through the Directive concerning Solvency II, which was implemented in the Slovak Republic by Act No. 39/2015 on Insurance. With regard to this Act, the insurance companies have taken responsibility for its compliance since 1 January 2016. The third part of this Act is focused on the requirements of the System and Corporate Governance, which are part of the qualitative requirements of the 2nd pillar of Solvency II. Furthermore, the project Solvency II comprises also of the first pillar of quantitative requirements for capital as well as the 3rd pillar, which defines conditions and requirements on reporting statements and disclosures. This paper will evaluate the compliance with the principles of Corporate Governance from the side of the insurance companies in the Slovak Republic since the validity of the law was enacted.

Key words

Corporate governance, insurance companies in SR, Solvency II, 2nd pillar of Solvency II

JEL klasifikácia

G22, G34

1. Úvod

Európska únia pre dosiahnutie finančnej stability vytvára podmienky pri poskytovaní finančných služieb a produktov, ktoré zabezpečia bezpečné a dôveryhodné prostredie na finančnom trhu. Jednou takouto podmienkou je regulácia EÚ prostredníctvom Smernice Solventnosť II, ktorá bola v SR implementovaná Zákonom č. 39/2015 o poisťovníctve, ktorým sú poisťovne zodpovedné za jeho dodržiavanie od 1.1.2016. Tretia časť daného zákona je zameraná na požiadavky Systému a správy riadenia (Corporate governance), ako súčasť kvalitatívnych požiadaviek 2. piliera Solventnosti II. Projekt Solventnosť II pozostáva ešte z 1. piliera kvantitatívnych požiadaviek na kapitál, a 3. piliera, ktorý určuje požiadavky na výkazníctvo a zverejňovanie informácií.

Cieľom príspevku je zhodnotiť dodržiavania princípov Corporate governance poisťovňami v SR od platnosti daného zákona.

2. Regulácie v kontexte Corporate governance

Názory Európskej komisie a Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) sa zhodujú v tom, že za jednu z hlavných príčin vzniku finančnej a hospodárskej krízy môžeme považovať zlyhanie v uplatňovaní princípov správy a riadenia. OECD v roku 1999 sformovala päť základných princípov corporate governance (CG), ktoré sa stali jednotiacim základom pre vznik národných kódexov. Z iniciatívy Burzy cenných papierov v Bratislave vznikol prvý kódex správy a riadenia spoločnosti v roku 2002. Dva roky na to vznikla Stredoeurópska asociácia správy a riadenia spoločností (od 9.4.2014 premenovaná na Slovenská asociácia corporate governance), ktorá zaktualizovala existujúci kódex a vydala Kódex správy a riadenia spoločnosti na Slovensku platný od 1.1.2008. Novelou Zákona o účtovníctve č.431/2002 Z. z. bola daná povinnosť verejne obchodovateľným spoločnostiam prihlásiť sa k dodržiavaniu princípov daného Kódexu a zverejňovať vo výročných správach vyhlásenie na báze „comply or explain“ (Lazarová, 2012).

Poist'ovne požiadavky CG mali zakomponované smernicou Solventnosti II (bližšie sme danú problematiku spracovali Izákova, Přečková, 2014). Nové pravidlá smernice Solventnosti II reagujúce na dôsledky finančnej a hospodárskej krízy sprísňujú kapitálové požiadavky poisťovní vzhľadom na riziká, ktoré sa vývojom času vyformovali a sú súčasťou I. piliera ako takzvané kvantitatívne požiadavky. Kvalitatívne požiadavky sú obsiahnuté v II. pilieri Solventnosti II ktorý stanovuje Systém správy a riadenia a zjednotenie procesov dohľadu jednotným uplatňovaním právnych predpisov s osobitným dôrazom na riadenie rizík a spoľahlivú vnútornú kontrolu. Tretí pilier má zdokumentované požiadavky na výkazníctvo a zlepšenie procesu zverejňovania informácií zo strany poisťovní, čím by malo prispievať k zvýšeniu dôveryhodnosti poisťného sektora a k lepšej informovanosti a ochrane poistených, oprávnených osôb ako aj investorov.

Prieskum Insurance Europe (uskutočnený v máji 2018 pokrytý 87 poisťovňami zo 17 krajín EÚ) ukázal, že viac ako tri štvrtiny respondentov zaznamenalo pozitívny účinok z nariadení EÚ o Solventnosti II o ich správe rizík a postupoch správy riadenia aktív a pasív. Prieskum potvrdil, že Solventnosť II prináša výhody, ale sú tu výzvy poisťovateľov na vylepšenie smernice do konca roku 2018 so zameraním na zjednodušenie a zriaďovanie technických otázok s kapitálom a do roku 2020 má Európska komisia zásadnejšími zmenami riešiť príliš konzervatívny charakter regulácií zbytočnými obmedzeniami pre dlhodobé záruky a dlhodobé investície (Insurance Europe, 2018).

2.1 Corporate governance v poisťovníctve

Termín Corporate governance sa skloňuje prevažne vo finančnom sektore napr. Zagochev, Gao (2015), skúmajú aký má efekt CG na finančné inštitúcie v USA medzi rokmi 2002-2009, kde došli k záveru, že špecifické postupy riadenia sú spojené s menším celkovým zlyhaným majetkom. Po druhé dokazujú, že lepšie riadenie prispieva k vyšším rezervám na pôžičky. Konkrétne vo sfére bankovníctva, napr. Mejstřík (2008) popisuje v období transformácie ČR a informačnej asymetrie medzi investormi a požičiavajúcimi, morálny hazard a nepriaznivý výber viedli k pokusom o korupciu a sprenevery čo malo za následok porušenia princípov obozretného bankovníctva. Nedostatky v správe bánk a riadení rizík boli identifikované ako hlavné príčiny finančnej krízy, čo potvrdzujú aj Dupire, Slagmulder (2018). Aj Stiglitz poukazuje na neetické a krátkozraké správanie firiem v súvislosti nedostatkov v systéme správy a riadenia (Stiglitz, 2016).

Pri získavaní informácií ohľadne CG čisto v kontexte poisťovníctva, sme došli k záveru, že sú nedostatočné vedecké štúdie v sledovanej problematike. Znáмым príkladom z poisťovníctva je, keď počas roka 2008 v rámci záchrany "TBTF" vykonanej Federálnym rezervným systémom (FED), považovaná za príliš veľkú na zlyhanie, bola aj najväčšia svetová poisťovacia a finančná spoločnosť American International Group, Inc. (AIG). AIG bola obvinená z výskytu falošných transakcií, ktoré skryli straty a zvýšili čistú hodnotu. Generálny riaditeľ spoločnosti AIG Maurice Greenberg opakovane nariadil obchodníkom spoločnosti AIG nakupovať akcie spoločnosti AIG na podporu svojich cien, okrem iných obvinení. Preskúvané chyby v účtovníctve, ktoré audítori zmeškali na zistenie problémov práve v rámci správy a riadenia spoločností, môžeme vnímať že práve podnikové prostredie, ktoré podporovalo tieto porušenia, a poskytlo prostredie vedúce k páchaniu a akceptovaniu podvodného správania (Maury, et. al., 2007). Z vedeckých štúdií napr. vyššie spomenutých dokumentujeme, ako riadenie podnikov nielen podporuje lepšie finančné výkazníctvo, ale poskytuje úroveň kontroly, ktorá podporuje etické správanie na všetkých úrovniach firemnej hierarchie.

Ďalšie kroky spoločnosti AIG úplne ignorovali každú teóriu týkajúcu sa štúdia etiky. Spoločnosť AIG, ktorá by takmer určite bola nútená ísť do bankrotu, dostala stovky miliónov dolárov na záchranu. Avšak v úplne šokujúcej sérii udalostí spoločnosť vyplatila 218 miliónov dolárov vrcholovým manažérom v bonusových peniazoch. V úplne neetickom štádiu spoločnosť použila finančné prostriedky daňových poplatníkov na financovanie dovolení a súkromných letov pre vedúcich pracovníkov, ktorí mnohí boli obvinení z toho, že spôsobili finančné problémy spoločnosti AIG. Do konca roka 2008 spoločnosť AIG získala viac ako 100 miliárd dolárov ako finančné prostriedky na záchranu, namiesto toho, aby boli použité pre zainteresované strany (zamestnanci, zákazníci, investori a daňoví poplatníci), financované boli so zameraním na šťastie vybraných niekoľkých manažérov (Roberts, 2013).

Neetické formy správania v poisťovníctve môžeme nájsť aktuálne aj v SR. Kde NBS zaviedla nad poisťovňou Rapid Life životná poisťovňa, a. s. v júni 2017 nútenú správu. Bývalý manažment poisťovne od začiatku roka 2017 prestal vyplácať akékoľvek nároky klientov. Prečo došlo až k takémuto stavu, ako bol zabezpečený dohľad nad subjektmi finančného trhu, keď už zlyhal kontrolný proces v samotnej poisťovni? Dodržiavanie princípov CG by napomohlo predchádzaniu takýchto nepriaznivých situácií ktoré sa vyskytujú nie len na finančnom trhu.

2.2 Dodržiavania princípov Corporate governance poisťovňami v SR

Podľa tretej časti, prvej hlavy Zákona o poisťovníctve 39/2015 Z.z. (ďalej uvádzame ako Zákon) sú poisťovne povinné zaviesť a uplatňovať účinný systém správy a riadenia, ktorým sa zabezpečí spoľahlivé a obozretné riadenie činnosti, zavedením a uplatňovaním pravidiel a postupov vo forme písomnej koncepcie minimálne o riadení rizík, systéme vnútornej kontroly, vnútornom audite atď. Dané náležitosti podľa §33 zákona o poisťovníctve od roku 2016 by mali predkladať poisťovne v Správe o solventnosti a finančnej situácií (ďalej iba Správa). Zámerom predkladaného príspevku je zistiť dodržiavanie princípov CG poisťovňami v SR.

So sídlom na Slovensku k 1.11.2018 evidujeme 15 poisťovní, pričom spomínaná Rapid Life životnej poisťovňa, a. s. je v konkurznom konaní. Sledované poisťovne (14) na svojich internetových stránkach väčšinou popri výročných správach predkladajú prehľadne aj Správu o solventnosti a finančnej situácií. Štyri poisťovne uvádzajú svoje Správy v sekcii právnych

alebo legislatívnych náležitostí: Ergo poisťovňa a.s. – svoju Správu deklaruje pri Právnych záležitostiach; Poštová poisťovňa uvádza svoje Správy - Právne informácie a bezpečnosť; Union poisťovňa, a. s. uverejňuje Správu v sekcii Legislatíva, Povinne zverejnené informácie; u Wüstenrot poisťovni, a. s. sme sa pri dlhšom hľadaní k Správam dopracovali až v sekcii Hospodárenie.

Pri hlbšom skúmaní danej problematiky, sme sa zamerali či sú v Správe sledovaných poisťovní rozpracované určené daným Zákom, kľúčové funkcie: Funkcia riadenia rizík, Funkcia dodržiavania súladu s predpismi (funkcia Compliance), Funkcia vnútorného resp. interného auditu, Aktuárska funkcia.

Zdokumentovanie kľúčových funkcií v Správe sme pri napr. Union Poist'ovni a.s. našli:

Výkon kľúčových funkcií je pod dohľadom a vedením Predstavenstva spoločnosti. Systém správy a riadenia poisťovni je založený na modeli trojúrovňovej obrany (ako aj u viacerých sledovaných poisťovniach napr. Allianz SP a.s., Poisťovňa Generali a.s.), kde má každá línia svoje špecifické úlohy a zodpovednosti v systéme riadenia rizík. Prvá úroveň obrany má priamu zodpovednosť za každodenné riadenie rizík a kontrol v rámci svojej kategórie/útvary ako uvádzame v tabuľke 1.

Tabuľka 1 Prvá úroveň obrany

Kategória rizika	Vlastník rizika (1.linia obrany)
Upisovacie riziko – životné poistenie	Úsek životného poistenia
Upisovacie riziko – zdravotné poistenie	Úsek životného poistenia Odbor individuálneho zdravotného poistenia
Upisovacie riziko – neživotné poistenie	Úsek vývoja produktov neživotného poistenia
Trhové riziko	Odbor investícií a treasury
Riziko likvidity	Odbor investícií a treasury
Riziko zlyhania protistrany	Odbor investícií a treasury Sekcia riadenia rizík a poistnej matematiky
Riziko nehmotného majetku	Odbor účtovníctva, plánovania a controllingu
Operačné riziko - procesy	Všetky organizačné útvary
Operačné riziko - IT	Úsek informatiky
Operačné riziko – ľudské zdroje	Úsek riadenia ľudských zdrojov
Strategické riziko	Predstavenstvo
Reputačné riziko	Predstavenstvo

Zdroj: Správa o solventnosti a finančnom stave poisťovne Union poisťovňa, a.s., 2017, s. 23.

Druhá línia obrany je primárne zastrešená *funkciou riadenia rizík*, ktorá aktívne podporuje prvú líniu obrany a radí jej v činnostiach spojených s riadením rizík, upravuje a stanovuje niektoré postupy a berie zodpovednosť sparing partnera v činnostiach spojených s adekvátnym riadením systém správy a riadenia.

Druhú líniu obrany ďalej tvoria *funkcia dodržiavania súladu s predpismi (compliance)*, ktorá podporuje podnikateľskú činnosť spoločnosti prostredníctvom konzultácií v právnych záležitostiach vzťahujúcich sa na poistenie a ochranu osobných údajov, vykonáva dopadovú analýzu zmien v legislatíve a identifikuje riziko nesúladu s predpismi a reputačné riziko;

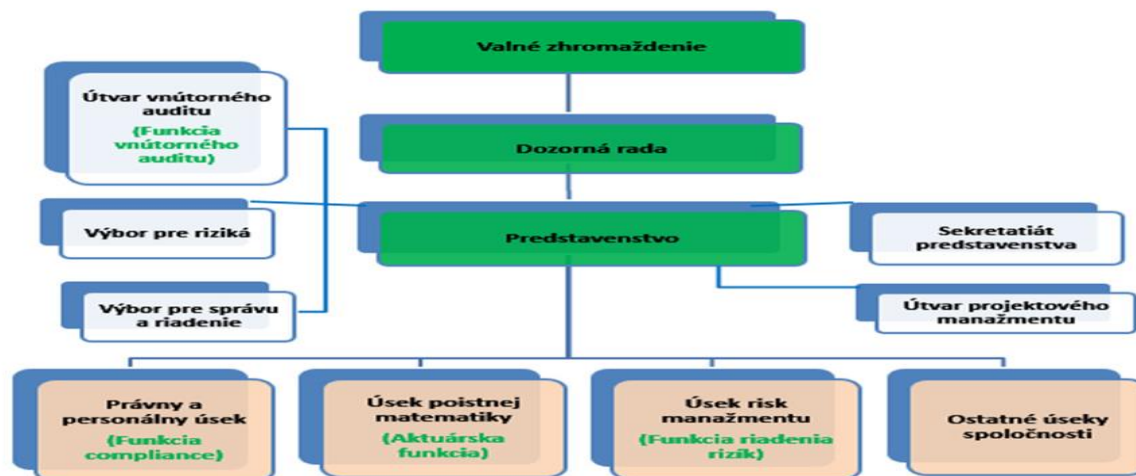
Aktuárska funkcia, ktorá podporuje riadenie rizík kvantifikáciou a ohodnotením rizík.

Tretia línia obrany je tvorená odborom *vnútorného auditu*, je nezávislou funkciou ktorá poskytuje garanciu pre manažment ohľadne kontrol, účinnosti a efektívnosti a súladu so systémom správy a riadenia. Organizačná štruktúra Union poisťovni, a. s. je nastavená tak,

aby sa zabezpečila riadne plnenie podnikateľskej činnosti spoločnosti a zabránilo sa konfliktu záujmov (Union poisťovňa, a.s., 2017).

Pre porovnanie dokumentujeme zakomponované kľúčové funkcie v organizačnej schéme Ergo poisťovne, a.s. v schéme 1. Ako sme zistili je v kompetencií každej poisťovni ako si požadované funkcie v predkladanej Správe deklaruje.

Schéma 1: Zakomponované kľúčové funkcie v organizačnej schéme Ergo poisťovni, a. s.

Zdroj: Správa o solventnosti a finančnom stave poisťovne Ergo poisťovňa, a.s., 2016, 2017.

Zistené sledované skutočnosti u poisťovní v SR:

- najväčšia poisťovňa na Slovensku Allianz Slovenská poisťovňa a. s., má ustanovené skupinou Allianz okrem kľúčových funkcií aj právnu funkciu a funkciu účtovníctva a výkazníctva;
- Vienna insurance group, do ktorej spadajú poisťovne Kooperatíva, a.s. (ktorej súčasťou je od 1.4.2018 aj Poisťovňa SLSP a. s.) a Komunálna poisťovňa, a. s. majú požadované funkcie zdokumentované na podobnom spoločnom princípe;
- Aegon životná poisťovňa, a. s. NN životná poisťovňa, a. s. ČSOB poisťovňa a.s., Generali poisťovňa a. s., Uniqa a Novis poisťovne a. s. majú požadované funkcie prehľadne rozpracované. Ako aj Ergo, Wüstenrot poisťovne, a. s. a Poštová poisťovňa, a. s.
- Cardif poisťovňa, Slovakia, a. s. má funkciu riadenia rizík charakterizovanú ako „Systém vnútornej kontroly Spoločnosti je úzko prepojený so systémom riadenia rizík, najmä s procesom identifikácie rizík, kedy každé riziko obsiahnuté v Mape rizík“ (Cardif poisťovňa, 2017); ostatné požadované funkcie majú štandardné pomenovanie.
- Union poisťovňa, a.s. môžeme charakterizovať ako spoločnosť s najdlhšou tradíciou zodpovedného uplatňovania princípov správy a riadenia, nakoľko ako jediná poisťovňa je aktívnym členom Central European Corporate Governance Association (Stredo európskej asociácie správy a riadenia spoločnosti), ktorá spravuje a implementuje do praxe Kódex správy a riadenia spoločnosti na Slovensku. Slovenská asociácia corporate governance (do 9.4.2014 CECGA) každoročne hodnotení a následne oceňuje najlepších v oblasti zverejňovania a kvality informácií o CG na Slovensku, medzi ktorými práve Union poisťovňa, a.s. bola jednou z ocenených od roku 2012 do 2016.

Legislatívne nariadenie poisťovní od roku 2016 Správou o solventnosti a finančnej situácii, predpokladáme že tiež mohlo prispieť k priaznivejšej situácii pri uplatňovaní zásad CG našej krajiny aj v rámci Svetového indexu správy a riadenia (WCGI) pre rok 2018, ktorý uvádza rating SAHA (index pozostáva zo 150 krajín, ktoré sú rozdelené do 5 skupín podľa získaného stupňa). Slovensko v roku 2018 postúpili zo skupiny 3, kde sme sa umiestnili v roku 2017, do druhej najlepšej skupiny, ktorá pozostáva z 37 krajín oprávnených zadávať daný index. (viac na Saha rating WCGI 2018).

3. Záver

Cieľom príspevku bolo zhodnotiť dodržiavania princípov Corporate governance poisťovňami v SR od platnosti daného Zákona o poisťovníctve 39/2015 Z.z. Z daného Zákona vyplývajú od roku 2016 pre poisťovne nové povinnosti ako aj zverejňovanie Správy o solventnosti a finančnej stabilite. Všetky poisťovne spĺňajú danú povinnosť i keď uverejňovanie daných Správ na internetových stránkach spoločností nie je štandardizované. Odporučili by sme zosúladienie uverejňovania Správ ako u väčšiny poisťovní pri Výročných správach, alebo v sekcii právnych alebo legislatívnych náležitostí. Z daného Zákona vyplývajú pre poisťovne povinnosti akou je aj sledovať stanovené 4 funkcie, čo spĺňajú všetky poisťovne i keď na rôznych úrovniach (dúfame, že dôslednejšia analýza nám v budúcnosti poukáže na citlivejšie špecifiká sledovanej problematiky).

Union poisťovňa a.s., môžeme charakterizovať ako spoločnosť s najdlhšou tradíciou zodpovedného uplatňovania princípov CG, a veríme že aj legislatívne zmeny napomôžu ostatným poisťovňam ju nasledovať. Podnikanie na etických princípoch a CG spoločností sú nie len hlavnými záujmami spoločnosti regulátorov ale aj spotrebiteľov a tým sa stávajú ešte významnejšími v budúcnosti.

Na porovnanie úrovne CG slúžia rôzne indexy, my sme poukázali na WCGI, kde sa Slovensko umiestnilo v 2. najlepšej skupine krajín, čo je znakom, že na Slovensku CG má svoje významné postavenie a postupuje k priaznivejším výsledkom úrovne jeho uplatňovania.

Podakovanie

Táto práca bola podporená projektom Výskum možností aplikácie princípov corporate governance v podnikoch na Slovensku P1/0749/18.

Použitá literatúra

- [1] Aegon životná poisťovňa, a.s., 2017. Správa o solventnosti a finančnom stave AEGON Životná poisťovňa, a.s. [cit. 28.10.2018]
https://www.aegon.sk/siteassets/media/files/onas/sfcr/sfcr_sk_web_2017.pdf.
- [2] Allianz slovenská poisťovňa, a.s. 2017. Správa o solventnosti a finančnom stave k 31.12.2017. [cit. 28.10.2018]
https://www.allianzsp.sk/tmp/image_cache/link/0000502615/SFCR%202017.pdf.
- [3] Cardif poisťovňa, Slovakia, a.s. 2017. Správa o solventnosti a finančnom stave poisťovne. [cit.28.10.2018]
http://media.bnpparibascardif.com/file/46/3/poistovna_cardif_slovakia_sfcr_report_2017.49463.pdf.

- [4] Dupire, M., Slagmulder, R. 2018. Risk Governance of Financial Institutions: The Effect of Ownership Structure and Board Independence. Finance Research Letters. ISSN 1544-6131
- [5] ČSOB poisťovňa, a.s. 2017. Správa o solventnosti a finančnom stave poisťovne. [cit. 28.10.2018] <https://www.csob.sk/o-nas/poistovna#financne-informacie>.
- [6] Poisťovňa Generali, a. s. 2017. Správa o solventnosti a finančnom stave <https://www.generalisk.sk/files/wg3/dokumenty-stiahnutie/2018/generali-sprava-solventnosti-financom-stave-2017.pdf>.
- [7] Ergo poisťovňa, a.s. 2017. Správa o solventnosti a finančnom stave poisťovne Ergo poisťovňa [cit. 28.10.2018] https://www.ergo.sk/fileadmin/user_upload_sk/documents/pravne_info/SFCR/SFCR_2017.pdf.
- [8] Insurance Europe. 2018. Annual Report 2017-2018. Brussels Belgium. [cit. 30.10.2018] https://insuranceeurope.eu/sites/default/files/attachments/WEB_Annual%20Report%202017-2018.pdf.
- [9] Izáková, K., Přečková, L. 2014. Predpokladané zmeny v corporate governance po zavedení Solventnosti II. Acta Aerarii Publici, 2014, vol. 11, iss. 1. ISSN 1336-8818.
- [10] Lazarová, B. 2012. Monitoring a hodnotenie úrovne dodržiavania Corporate Governance. Finančný manažér. Periodikum Slovenskej asociácie podnikových finančníkov. Jar 2012. ISSN 1335-5813.
- [11] Kooperatívna poisťovňa, a .s. VIG. 2017. Správe o solventnosti a finančnej situácií. [cit. 28.10.2018] <https://www.koop.sk/userfiles/RelatedLinks/649/1525854383643.pdf>.
- [12] Komunálna poisťovňa, a. s. VIG. 2017. [cit. 28.10.2018] https://www.kpas.sk/userfiles/downloads/Sprava_o_solvenstivosti_a_financom_stave_k_31_12_2017.pdf.
- [13] Maury, M.,D. , McCarthy,I. N. , Shoaf, V. 2007. AIG: Accounting and Ethical Lapses, in Patrick Flanagan, Patrick Primeaux, William Ferguson (ed.) Insurance Ethics for a More Ethical World (Research in Ethical Issues in Organizations, Volume 7) Emerald Group Publishing Limited, pp. 39-53. ISBN 978-0-7623-1333-4.
- [14] Mejstřík, M. et.al. 2008. Základní principy bankovníctví. Univerzita Karlova v Praze . Nakladatelství Karolinum. 627 p. ISBN 978-80-246-1500-4.
- [15] NN Životná poisťovňa, a. s. 2017. Správa o solventnosti a finančnej situácii [cit. 30.10.2018] https://www.nn.sk/archiv/sk-nn/pravne_ustanovenia/situacia_nn_zp.PDF.
- [16] NOVIS Poisťovňa, a.s. Správa o solventnosti a finančnom stave [cit. 30.10.2018] https://www.novis.eu/uploads/SK%20documents/Spr%c3%a1va%20o%20solventnosti%20a%20finan%c4%8dnom%20stave%20NOVIS_Pois%c5%a5ov%c5%88a%20a.s.%202016_v02_Final_web.pdf.
- [17] Poštová poisťovňa a.s.. 2017. Správa o solventnosti a finančnej situácii [cit. 30.10.2018] https://www.ppabk.sk/media/1482984/sfcr-2017_final.pdf.
- [18] Roberts, A. 2013. AIG: From Bailout to Bonuses (2008) [cit. 30.10.2018] <http://businessethicscases.blogspot.com/2013/02/aig-from-bailout-to-bonuses-2008-based.html>.

- [19] SAHA Rating. World Corporate Governance Index. 2018. [cit. 30.10.2018] <http://www.saharating.com/~saharati/en/world-corporate-governance-index/>.
- [20] Union poisťovňa, a. s. 2017. Správa o solventnosti a finančnom stave za rok 2017. [cit. 30.10.2018] <https://www.union.sk/povinne-zverejnene-informacie>.
- [21] Uniqa poisťovňa, a.s. 2017. Správa o solventnosti a finančnom stave. [cit. 30.10.2018] <https://www.uniqa.sk/download.ashx?uid=D66DB1F8-EB37-4F36-B321-369082B73869>.
- [22] Wüstenrot poisťovňa, a. s. 2017. Správa o solventnosti a finančnej situácii [cit. 30.10.2018] https://www.wuestenrot.sk/documents/17399545/SFCR_2017-final.pdf.
- [23] Stiglitz, J.E. 2016. Euro spoločná mňa jako hrozba pro budoucnost Evropy. Praha: Euromedia group. ISBN 978-80-242-5875-1.
- [24] Zagorchev, A. Gao, L. 2015. Corporate governance and performance of financial institutions. In Journal of Economics and Business, 2015, vol. 82, pp. 17-41. ISSN 0148-6195.
- [25] Zákona o poisťovníctve č. 39/2015 Z. z.